

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. III. Vtrum Sacramenta caussent Gratiam physicè, vel tantùm
moraliter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

CONTROVERSIA III.

*Utrum Sacramenta caussent Gratiā
physicē, vel tantum moraliter.*

tia illius speciei formaliter includitur prædicatum seu formalitas, quæ etiam reperitur in effectu naturaliter producibili, & ego ostenderim, omnem differentiam creatam includere formalitatem *Creaturæ*, sine qua non est adæquatè distincta ab omni alio, nempe à Deo, in quo sunt omnes perfectiones simpliciter simplices, adeoque omnia alia prædicata præscindibilia à prædicato *Creaturæ*; ideo concluditur, dari potentiam obedientialem uniuersalem.

591. Taceo, quòd fundamentum aduersarij plus probet, quàm ipse velit. Ex ejus enim fundamento probari potest, quòd intellectus Petri possit eleuari ad producendam intellectiōem in intellectu Pauli, quòd tamen aduersarius negat. Sequela patet. Nam intellectus Petri potest in seipso producere non solum inadæquatè, sed adæquatè, differentiam specificam illius cognitionis, quia cognitiones Petri & Pauli possunt esse ejusdem speciei. Nunc

592. Respondetur directè ad argumentum ex dictis. Negando quòd talis potentia esset frustra, & quòd nunquam reduceretur in actum secundum naturaliter. Cùm enim, ut vult aduersarius, tunc dicatur reduci in actum secundum naturaliter, quando producit aliquam formalitatem differentie illius, quam non potest totam producere naturaliter, hoc ipso omnis potentia obedientialis actiua tunc reduceretur in actum secundum, quando producat suum effectum conaturalem, qui continet æquivalenter formalitatem *creaturæ*, inclusam in altera differentia. Ratio vltima est. Ad hoc ut potentia obedientialis, prout à Natura datur, non sit frustra, satis est, quòd possit naturaliter producere effectum primarium à Natura intentum per Virtutem Naturalem talis entitatis actiue: neque necesse est, posse naturaliter reduci in omnem actum sibi quomodocunque possibilem, ut patet in potentia obedientiali passiva, & actiua intellectuali. Neque hæc potentia intenditur à Natura in ordine ad alios terminos, sed tribuitur ex necessitate Materie.

593. Itaque à primo ad vltimum, sicut potest Perfectio Supernaturalitatis produci ab intellectu creato, non obstante, quòd intellectus careat hac perfectione, quia sufficit, quòd contineat aliam formalitatem inclusam in differentia actus supernaturalis, ita poterit Corpus Christi eleuari ad producendam Gratiā sanctificantem, quia licet non contineat formalitatem supernaturalitatis, continet tamen formalitatem *entis creati*, quæ licet comparata ad Deum sit imperfectio, comparata tamen ad Chymeram, est perfectio. Et hæc de potentia obedientiali.

594. Vidimus, Potentiam obedientialem probabiliter non deesse ad causandum physicè Gratiā. Inquirimus jam, an deest illam eleuet, vel an alio sensu dicantur Sacramenta causare Gratiā. In quo puncto quæramus sententias.

595. Prima sententia est, Sacramenta causare physicè gratiā, non per meram extrinsecam elevationem, sed per aliquam intrinsecam qualitatem transeuntem, supernaturalem, habentem naturalem proportionem cum Gratiā, tanquam cum effectu, cuius sit causa instrumentalis, ita tamen ut cum illa qualitate etiam imminuat influat Entitas Sacramenti, sicut cum *Lumine Gloriæ* influat intellectus in Visionem Dei, vel cum habitu in actum fidei. Ita P. Dicaſtillo disp. 2. dub. 6. n. 214. citans Paludanum Capricornum, Ferrarientem, Alenſem. Card. de Lugo sentit, quòd si Sacramenta physicè influerent, quod ipse negat hæc sententia tenenda esset.

596. Secunda sententia est Card. Pallavicini lib. 6. c. 16. à n. 215. desumpta ex Mamentis P. Antonij Perez; in Sacramentis esse aliquam plus causalitatis, quàm habeat causa pure naturalis aut mera conditio, minus autem quam habeat causa physicè influens. Pro cuius declaratione advertit, in ijs quæ physicè determinant res ad existendum, esse triplicem gradum: alia influunt in existentiam illius rei; alia per suam perfectionem exigunt illam, sed non influunt: alia neque influunt neque exigunt, sed sunt id quo potius aliquid aliud influat, aut exigit, ut sunt conditiones. Ad secundum genus pertinent Causæ physice minus propriæ, v. g. Pater respectu matris filij, Gratiā respectu habituum supernaturalium & auxiliorum. Vult itaque Pallavicinus, Sacramenta pertinere ad hoc genus causæ, nempe Sacramentis imprimi qualitatem supernaturalem, relativam ad præteritam promissionem Dei, & ratione hujus exigere physicè & metaphysicè Gratiā produci à divina omnipotentia, eoque determinare ad ipsius Gratiæ collationem. Huius qualitatem vult Auctor esse in omnibus partibus Sacramenti. Vult item existere in actibus mentis, in Humanitate & Passione Christi, quia in Sacramento valido & informi, quibus omnibus à Scriptura & Concilijs tribuitur efficacia operis justificationis. Denique infert, Sacramenta ideo esse instrumenta Dei, quia per ea Deus determinat suam omnipotentiam ad producendum Gratiā in bonum non ipsorum Sacramentorum, sed alterius.

597. Tertia sententia est, Sacramenta causare physicè Gratiā per potentiam obedientialem extrinsecè elevatam. Ita Suarez, Bellarminus.

quod, Bannez, & videtur in eam propendere S. Thomas q. 62. a. 1. quamvis pro quarta etiam citetur a. 4. ad. 3.

598. Quarta sententia docet, Sacramenta tantum moraliter causare Gratiā quoad suam substantiam. Ita Canus, Ledesma, Molina, Vasquez, Conink, Lugo, Arriaga, Compton, & RR. communiter.

§. I.

Rejicitur 1. Sententia.

599. DICO 1. Non datur qualitas supernaturalis, elevans intrinsecè, & influens physice in Gratiā. Probat Pallavicinus Conclusio-nem. Gratiā est quādam quasi naturā superna-turalis, atque adeo est nobilissima qualitatum possibilem, alioquin alia nobilior agnoscenda esset in Christo, quā proinde posita fuisset in ejus anima radix Gratiæ, quod nemo Theologorum sentit: quia Gratiā non esset in nobis prima & radicalis participatio Naturæ Divinæ, si alia qualitas prior inveniretur, à qua posset ipsa Gratiā emanare: ergo illa qualitas Sacramentalis non posset esse Nobilior Gratiā: sed neque posset esse ignobilior Gratiā, nam causa ignobilior non potest producere effectum Nobiliorem se. Quod si dicas, illam qualitatem esse causam instrumentalem Dei, & ideo posse esse imperfectionem effectū, verget Pallavicinus, quia ad rationem causæ instrumentalis requiritur, ut agat in bonum causæ principalis. atqui nulla creatura agit in Bonum Dei, sed potius vice versā, Deus operatur in bonum creaturarum: ergo Deus non potest habere instrumentum physicum.

600. Confirmat argumentum. Quia licet accidens possit esse instrumentum substantiæ in productione substantiæ, quā est ignobilius, atamen respectu alterius accidentis id esse non potest. Discrimen est, quia licet accidens sit causa substantiæ in uno genere, est tamen illius effectus in alio genere: scilicet in genere causæ finalis, quæ est perfectior Medijs: at verò vnum accidens (exceptis intentionalibus) non est causa finalis alterius, & ideo non potest esse ignobilior causa suo effectū qui etiam sit accidens. Hæc Pallavic.

601. Imprimis ego non perspicio, quomodo hæc cohereant cum ejusdem Auctoris verbis, supra ex eodem relatis. Dixerat enim in explicatione suæ sententiæ, quod Sacramenta sint Instrumenta Dei, quibus Deus determinat omnipotentiam suam ad producendam Gratiā, non in Bonum Sacramentorum, sed suscipientis: quomodo ergo modò dicit, nullum posse dari Instrumentum respectu Dei, & omne Instrumentum debere operari in bonum Causæ Principalis, nullam autem creaturam posse operari in bonum Dei? Ad argumentum ipsum responderent adversarij, quod illa qualitas esset ignobilior Gratiā,

neque esset Radix illius, quia esset qualitas transiens, Radix autem debet ad minimum habere tantam stabilitatem, quantum habet fructus.

Ad illud quod addebatur, vnum accidens non esse causam finalem alterius, & ideo non posse causam accidentis esse ignobiliorem suo effectū, hoc, inquam, assumitur pro fundamento probationis, quod adversarij disertè negant; dicunt enim, Gratiā esse causam finalem illius qualitatis, quæ dari non potest nisi in hunc finem, ut obtineatur Gratiā. Hæc ergo probatione, & quibusdam alijs sepositis,

602. Probatur Conclusio, & rejicitur illa qualitas operativa generalibus argumentis, quibus tertiam sententiam impugnabimus. Deinde contra illam specialiter sic argumentor.

Virtus causativa Gratiæ est de essentia Sacramenti, & illius quā talis constitutiva, ut ex communi tradit Lugo *disp. 3. de Euch. s. 1. n. 38.* & constat ex definitione Sacramenti quod sit signum practicum: atqui si daretur hæc qualitas, non esset constitutiva Sacramenti: ergo Virtus Sacramenti non consistit in huiusmodi qualitate. Minor probatur 1. ex Sacramento Eucharistiæ, quod est Sacramentum permanens: adversarij verò ponunt hanc qualitatem transientem, & quæ tunc primum & solum existat, quando gratia producit: unde quando Sacramentum est validum & informe, non ponitur talis qualitas. Hinc probatur minor 2. Quia Sacramentum validum & informe est completum Sacramentum, & tamen non constituitur per hanc qualitatem: ergo hæc qualitas non est pars constitutiva Sacramenti. Probatur 3. Quia, ut fatentur adversarij, Deus posset supplere concursus hujus qualitatis per concursus extrinsecum: atqui in illo casu esset totum Sacramentum, Deus autem non potest supplere partem constitutivam vllius rei. Ergo &c.

603. Probatur Conclusio 3. Hæc qualitas vnicè asseritur à suis auctoribus, quia putant eam esse necessariam, ut consulatur dignitati Sacramentorum in causanda gratia: atqui ad hoc non est necessaria: ergo nec asserenda. Minor probatur. Si hæc qualitas daretur, ideo daretur, quia debita esset Sacramentis ratione suæ dignitatis: ergo Sacramenta exigerent illam propter suam dignitatem: ergo ut sic essent causa illis qualitatis: ergo si Sacramentorum dignitati satis consultum est, si dicatur, quod causent hanc qualitatem non per physicum influxum, sed per solam exigentiam illius, pari modo satis consultum erit, si dicatur, quod ipsam Gratiā sanctificantem causent per exigentiam illius, absque superaddita qualitate physice influente.

§. II.

Rejicitur Qualitas Relativa & Exactiva Gratiæ.

604. DICO 2. Virtus causativa Sacramentorum non consistit in qualitate supernaturali,

Cccc 2

turali, Metaphysicè exigente productionem Gratia. Probatur Conclusio 1. Argumento ultimo paulò antè factò, quod contra hanc qualitatem adhuc fortius procedit. Nam Qualitas activa licet non sit necessària ut consulatur dignitati Sacramentorum, serviret tamen ad hoc, ut Sacramenta possent propriè & simpliciter dici; Sanctificare physicè: nam hoc significat actionem physicam, aliquo modo procedentem ab eo, quod denominatur Sanctificare: atqui Qualitas purè exactiva Gratia, non possèt hanc denominationem prestare, quia nec ipsa qualitas produceretur physicè à Sacramentis, neque Gratia produceretur physicè à Qualitate: ergo major est ratio negandi hanc quàm priorem qualitatem.

605. Probatur Conclusio 2. ad hominem. Docet enim Card. Pallavicinus, hanc qualitatem recipi in omnibus partibus Sacramenti. Infero. Ergo ipsa Qualitas non est pars constitutiva Sacramenti, quia supervenit toti collectioni partium. Sublimo. atqui virtus, causativa Sacramentorum est constitutiva Sacramentorum: ergo Qualitas hæc non potest esse virtus Sacramentorum.

606. Probatur Conclusio 3. Omnis existentia physica est prædicatum quoddam secundum, (ut sapius inculcat ipse Pallavicinus) supponens aliud primum, ratione cuius illi entitati bona est illa res, cuius dicitur habere existentiam: atqui Gratia quæ datur v.g. Petro intuitu Sacramenti, non est bona illi qualitati, utpote quæ non existit in ipso Petro, sed in partibus transeuntibus Sacramenti, cum quibus & ipsa qualitas transit: ergo non datur qualitas habens talem existentiam.

607. Confirmatur ex P. Esparza [Stulta enim, inquit, est petitio (qualis est omnis existentia) destituta omni ratione petendi: experientia enim docet, nos non impelli ad petendum aliquid, quod ratione conditionis nostræ nullo modo nostra interest produci vel non produci: quis enim prudenter petat à Deo, ut in profundo terræ vel maris, quod nemo mortalium vquam perventurus est, producat massam optimi auri? multò minùs censenda est natura huiusmodi appetitiones instituere per appetitus innatos: atqui huiusmodi appetitio esset illa qualitas exigens productionem Gratia in suscipiente Sacramentum, ut consideranti patet.]

608. Confirmatur ulterius, inductione per alias exigentias, quæ tum à Philosophis tum à Theologis admittuntur, in quibus semper apparet ratio exigendi. Pater mediante virtute seminali exigit produci filium: utique patris interest habere filium, in quo species conservetur. Gratia sanctificans exigit in suo subiecto produci habitus supernaturales: utique interest Gratia, (quæ in ordine supernaturali est quasi Natura,) & etiam subiecti, cui gratia inexistit, habere suas potentias ad eliciendos actus sibi & fini suo proportionatos, & sic de alijs exigentijs. Cum ergo

Qualitas, de qua est sermo, nullam huiusmodi rationem exigendi Gratiam habeat, ut collatum est, repugnat eam dari.

§. III.

Rejicitur Elevatio extrinseca Sacramentorum.

609. DICO 3. Sacramenta non elevati physice per extrinsecum concursum ad producendam Gratiam. Probatur Conclusionem Card. de Lugo hoc modo. Non omnes partes Sacramenti, utpote successivè existentes, possunt physicè influere, sed tantum ultimum terminativum atqui sic totum Sacramentum potius diceretur naturaliter influere, cum totum reliquum non nisi moraliter concurrat: non enim illud quod preterijt, componit vnum ens physicum, & per hoc cum ultima syllaba.

Scio, adversarios hoc argumento non moveri, primò quia totum se fundat in modo loquendi. Fatentur ergo, totum Sacramentum esse causam moralem Gratia, sed non tantum esse causam moralem, sed simul etiam physicam, quia potest enti morali & artificiali tribui actio physica, etiam si tantum vna illius pars induat, ut circumstantia aliud requirant. Sic dicitur totum exercitus oppugnasse & expugnasse civitatem, tamen si forte minima pars manum admovent. Quidquid ergo sit de hoc argumento.

Probatur Conclusio sufficienter ex fundamento generali, quòd Miracula non sunt admodum sine necessitate, & virgente causa: nulla autem est virgens necessitas asserendi, Sacramenta assumi & elevari ad producendam Gratiam, quæ ex natura sua exigit à Deo solo producti regulam.

§. IV.

Proponitur verior sententia de modo quo Sacramenta causant Gratiam, & solvuntur Objectiones.

610. DICO 4. Sacramenta tantum moraliter influere in Gratiam, non quid commutatas condiciones, sed excellentiore modo, tribuendo exponendo. Probatur solutione Objectionum.

Obijcit P. Dicastillo 1. testimonium S. Pauli ad Titum 3. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum Salvatorem nostrum.* Vnde sic argumentatur. Deus ut causa physica effudit Gratiam per Christum & Baptismum: atqui causa physica non dicitur operari per causam moralem, à qua movetur ad operandum, sed potius econtra, causa moralis dicitur operari per causam physicam: ergo si Deus gratiam producat per Christum & Baptismum, debet utique causam esse physicam. Minorem probat exemplum. Nam ille qui ex consilio aut præcepto alterius alium occidit, non dicitur illum occidere per causam

causam consulentem aut præcipientem, sed econtra. Vnde etiam Deus non dicitur in executione conferre Gloriam per Merita, sed propter Merita.

611. Ad hoc argumentum imprimis responderet aliquis ex doctrina quam tradidi in 1. libro, negando quod Deus moveatur à Sacramentis ad producendam gratiam, sed quod Deus ordinet Sacramenta ad Gratiam, sicut ordinat merita ad præmium, & sicut rectè dicitur per merita procurare præmium, etiam si merita non influant physicè in præmium, ita poterit dici procurare Gratiam per Sacramenta, etiam si Sacramenta non influant physicè in Gratiam. Cæterum abstinendo nunc ab hoc, aliter respondeo.

612. Imprimis quidem argumentum nimium probat, & omnibus est solvendum. Certum enim est, multos accipere Gratiam per baptismum non quando confertur, sed quando, remoto obice, reviviscit: tunc autem non potest esse causa physica Gratiæ, & tamen de tali baptismo est etiam verificandus ille textus S. Pauli: ergo quocunque modo explicabitur pro his casibus, poterit pro omnibus.

613. R. 2. Distinguendo minorem. Causa physica non dicitur operari per moralem à qua movetur, si hæc secundum ipsam rationem movendi non est illius ipsius causæ physice effectus, & quidem in eum finem positus, ut moveat ad effectum physicè ponendum, transeat minor: secus, nego minorem: atqui merita Christi & Baptismus sunt effectus & beneficia Dei, & quidem in hunc finem posita, ut Deus ab illis moveretur ad gratiam nobis conferendam: ergo rectè dicitur Deus per hos ipsos effectus suos nobis conferre Gratiam, etiam si merita & Baptismus tantum moraliter influant. Falsum itaque est, quod univèrsim illud per quod Deus aliquid facere dicitur, non sit etiam id, propter quod id facere dicitur. Sic Deus verissimè dicitur nobis conferre Gloriam æternam, & per nostra merita, & propter eadem nostra merita. Sic Ecclesia ferè omnes orationes & petitiones terminat his verbis: *Per Dominum nostrum &c.* quorum sensus est: *Propter merita Christi.* Ergo, nisi quis ita ineptiat, ut dicat, Christum elevari physicè ad omnia beneficia, quæ illius intuitu nobis conferuntur, fatendum est, Deum quoque rectè dici per Sacramenta conferre Gratiam, etiam si Sacramenta non eleventur, ut physicè concurrant.

614. Obijciunt 2. & quidem præcipuè auctoritas Sanctorum Patrum, asserentium, Sacramenta causare gratiam, mundare &c. qui modi loquendi videntur sonare physicum influxum. Hoc argumentum varijs modis validè retorquetur. Priusquam autem retorsiones referam, placeat examinare testimonium S. Ambrosij lib. 1. de Sacramentis c. 5. in quo mirè triumphant P. Dicastillo & Pallavicinus, arbitantes, non posse nisi de physica causalitate intelligi, quem tamen locum Autores nostræ sententiæ non declarant,

Verba S. Patris ita se habent. [Non sanat aqua (in baptismo) nisi Spiritus S. descenderit, & aquam consecraverit.] Ecce! aqua debet consecrari, utique non aliter quàm imprimendo qualitatem sanativam, hoc est productivam, vel saltem exactivam Gratiæ: Neque enim potest descensus Spiritus Sancti aliter intelligi, quàm per operationem exercitam in aqua.

615. Auctoritas hæc non potest terrere nisi eum, qui totum caput S. Ambrosij non perlegerit. Mihi sapius & attentè illud perlegenti, evidens est, S. Patrem nihil de Qualitate adversariorum dicere cogitasse. Recenset S. Pater totam historiam antiqui testamenti, de sanato Naaman à lepra per immersionem in Jordanem, deinde quarit, quid hoc significet? Respondet his verbis. [Vidisti aquam: sed non omnis aqua sanat, sed aqua sanat quæ habet Gratiam Christi. Aliud est elementum, aliud consecratio, aliud opus, aliud operatio. Aqua opus est, operatio Spiritus Sancti est.] Nota, quod operationem soli Spiritui Sancto tribuat. Pergit deinde, & incipit loqui de Institutione Baptismi Christi, quando Christus fuit à Joanne baptizatus in Jordane (cujus figura erat illa sanatio Naaman) [non sanat, inquit, aqua, nisi Spiritus S. descenderit, & aquam illam consecraverit, sicut legisti, quod cum Dominus Jesus Christus formam (id est ritum) baptismatis daret (hoc est institueret) &c. & ecce! quasi columba Spiritus S. descendit.] Hæc S. Ambrosius: ex quibus apertè constat, de quo descensu loquatur, nempe de præterito, non de futuro, de illo scilicet in specie columbæ. Sensus itaque S. Patris planissimus est, quod aqua, quæ in baptismo adhibetur, non sanaret à peccato, nisi à Christo fuisset baptismus institutus, annuente Spiritu Sancto, cujus opus est Sacramentorum institutio, nam omnia beneficia specialiter Spiritui Sancto tribuuntur, & specialius illa Gratia, quæ tribuitur in Baptismo Jo. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S.* Itaque Spiritus S. dicitur aquam consecrassè tunc, quando vnà cum Patre & Verbo Baptismus instituit, ac promissit Gratiæ collationem intuitu talis Cæremoniæ debito modo applicatæ. Hæc autem consecratio tam parum significat immutationem physicam aquæ, aut qualitatis impressionem, quàm parum per ejusmodi qualitatem immutantur Ecclesiæ, Altaria, Calices, Oleum, &c. quando consecrantur ritu ab Ecclesia instituto. Nunc ad retorsiones veniamus.

616. Retorquetur itaque argumentum ab auctoritate Patrum desumptum 1. Sancti Patres loquuntur univèrsaliter & eodem modo de emundatione per baptismum, quandocunque & quomodocunque ea fiat: & tamen sæpè non potest hæc emundatio fieri per physicum baptismi influxum in Gratiam: ergo si in his casibus possunt & debent Patres intelligi non de physica, sed tantum de morali causalitate, possunt univèrsim de illa intelligi. Minor patet in Baptismo va-

Cccc 3

lido

lido & informi, ac postmodum remoto obice revivificante, de quo loquitur S. Augustinus lib. 3. de bapt. c. 3. & Auctor sermonis de Passione Christi apud Cyprianum. Quando ergo Patres tribuerunt Sacramentis vim sanctificandi, non fuerunt solliciti de specifico modo cauſandi, an sit physicus vel moralis, sed abstraxerunt; eorum enim institutum erat, Myſteria fidei populo explicare, non scholasticas quaestiones definire.

617. Retorquetur 2. Scriptura & Patres eodem modo tribuunt vim cauſandi vtrique parti Sacramentorum, Materiae & Formae, & tamen non facile vnquam fit, & est moraliter impossibile fieri, vt vtrique pars simul & ſemel in eodem instanti terminetur, adeoque ſimul concurret physicè, praesertim in Sacramento Pœnitentiae, vbi confessio jam praeteriit quando fit Absolutio, & in Sacramento Eucharistiae &c. Si ergo Patres quoad vnam partem poſſunt ac debent intelligi de ſola cauſalitate morali, eodem modo poterunt intelligi quoad vtramque partem.

618. Reſponder P. Dicatillo, ſufficere quoddam vna pars Sacramenti physicè influat, vt totum denominetur influere. Sed contrà, & hoc bene notandum est, quando Patres loquuntur de Baptismo, ſemper nominant aquam, eamque dicunt mundare etiam tunc, quando forma tardiùs abſolvitur quàm ablutio: atqui hic modus loquendi foret ineptus & falſus, ſi per emundationem intelligerent physicam cauſalitatem Gratiae, & tamen aqua ſecundùm ſe non influeret physicè: ſicut ineptè diceretur de aliqua parte exercitus v.g. de Legione A. quoddam illa physicè ceciderit hoſtem, ſi tamen illa physicè nunquam congreſſa fuiſſet, ſed tantùm pugnae aſtiſſet, alia legione manus & arma conferente: ergo ſi Patrum locutiones eſſent intelligendae de phyſico influxu, ea non ſatis defenderentur eſſe veræ, dicendo, quoddam ſaltem alterutra pars Sacramentorum influat phyſicè.

619. Retorquetur argumentum 3. Scriptura & Patres etiam paſſim dicunt, Sanguinem, Paſſionem & Mortem Chriſti nos mundare, juſtificare &c. vtrique non niſi moraliter: ſic etiam dicunt Sacramenta eſſe plena ſanguine Chriſti, ex quibus hauriantur aqua ſalutis: ſicut ergo hæc continentia eſt merè moralis, ita etiam efficiencia erit merè moralis. Hac retortione preſſus Pallavicinus, poſuit ſuam qualitatem etiam in meritis & ſanguine Chriſti: ſed nunquid etiam poni poterat in morte, quæ eſt diſſolutio ſeu ablutio vñionis? & tamen dicimur etiam per mortem Chriſti juſtificari.

620. Retorquetur 4. Viri ſancti dicuntur eadem phraſi patrare Miracula, dare ſanitatem, quando hæc impetrant ſuis meritis & precibus: an propterea dicemus hæc fieri per phyſicum eorundem influxum?

Retorquetur 5. Homo per peccatum & ſinalem impœnitentiam dicitur eſſe cauſa ſuae perditionis: nunquid & hic dabitur qualitas exigens

damnationem, aut phyſicè influens in terram ternas, procedens ab ipſo peccato praeterito.

Retorquetur 6. & vltimò. Quia multi tres videntur quandoque ſatis aperte phyſicum influxum Sacramentis negaſſe, dum dicunt ſolum Spiritum S. ad Sacramenti exhibitionem ſanctificare, prout ex S. Ambroſio reali. S. Augustinus in Epist. 23. ad Bonifacium. [Aqua requirit, exhibens extrinſecus Sacramentum Gratiae, & Spiritus S. operans intrinſecus beneſicium Gratiae, ſolvens vinculum culpæ, reconciliatum naturæ regenerant (ita legendum eſt, & non regenerans, vt vult Lugo) hominem Chriſti.] Ecce! S. P. tribuit generationem vtrique, ſcilicet Sacramento & Spiritui S. ſed cum dicunt, quoddam aqua regeneret exhibendo Sacramentum extrinſecus, Spiritus S. verò intrinſecus operans iſtam Gratiā.

Ad obſectionem ergo reſponder, & Patres non tribuiſſe Sacramentis influxum phyſicum, ſed abſtraxiſſe, vt jam dictum eſt.

621. Obijciunt 3. Si Sacramenta non agunt phyſicè, ſed ſolum moraliter, non videntur aliud eſſe quàm quædam condiçiones quæ non: ſicut eſt denarius plumbeus Regis, quodhibito datur alicui pecunia ex voluntate Regis, atqui Sacramenta non habent ſe merè hoc, ſed meliùs comparantur ſecuri reſpectu iſtis, vt tradit S. Thomas q. 62. a. 1. in C. r. Bernardum, dicentem in ſermone de Cæſari Domini: [Sicut in veſtitur Canonicus per librum, Abbas per baculum, Episcopus per anulum, & diſpoſitiones Gratiarum diſerſe ſunt tradita Sacramentis.]

Re. 1. S. Thomas merè reſcit illa exempla S. Bernardi, quia ſunt mera ſigna ſpeculatiue poteſtatis collata. Nummus plumbeus eſt etiam merè ſignum ſpeculativum Regis voluntatis, quæ deinde voluntas movet Miniſtrum & adminiſtratorem pecuniæ, ad ſolvendam pecuniam. Rectè etiam S. Thomas comparat Sacramenta potius ſecuri, non quidem quoddam debent phyſicè concurrere, ſed cum debita proportionem, quæ in hoc conſiſtit, quoddam ſecuri, ad hoc vt ſervant ſuam ſpeciem tanquam idoneum inſtrumentum, debent ſe habere quandam aptitudinem & acceſſum ad ſcindiendum. Sic ergo inſtrumentum morale, vt differat à mera condiçione, debet in ſe habere aliquam virtutem movendi cauſam principalem ad aliquid faciendum: hanc autem habent Sacramenta, quorum virtus aliud non eſt, quàm ſanctificatio Chriſti illis applicata, vt tradit S. Thomas a. 1. in C. his verbis. [Maniſeſtum eſt, quod Sacramenta Eccleſiæ, ſpecialiter habeant virtutem ex paſſione Chriſti, cuius virtus quoddammodo nobis copulatur per ſuſceptionem Sacramentorum.] Præterea Sacramenta ſunt etiam quædam actiones Chriſti, dignificata ab illius inſtitutione atque ſuo nomine, & hanc inſtitutionem atque autoritatem includunt tanquam partem conſtituentem, quæ vtrique eſt dignitas apta movere non modo

quàm merita, sicque plurimum differunt à putis conditionibus. sed hæc infra magis declarabuntur.

622. Obijciunt 4. Si Sacramenta nostra tantum moraliter causant Gratiā, nihil planè prærogativæ habent supra Circumcisionem: nam ex communiore opinione, per Circumcisionem conferebatur Gratiā parvulis ex opere operato. Etiam hoc argumentum adversarij solvendum esse, si comparetur Circumcisio cum Sacramento reviviscente, quo casu Baptismus adhuc nobilior modo concurret ad productionem Gratiæ quàm Circumcisio, & tamen non causat per physicum influxum: ergo potest inter Circumcisionem & nostra Sacramenta agnosci discrimen in causando gratiam independentem à physico influxu. Respondetur nunc directè negando sequelam, quia ad summum dici potest, quòd Circumcisio fuerit conditio, & non causā strictiùs sumpta, juxta discrimen paulò post explicandum. Dixi: ad summum. Nam inferiùs de hoc ipso disputabitur, an fuerit saltem conditio conducentis ex opere operato, & hoc ipsum negabitur, sicque obiectio nos non concernet. Nunc ergo explicemus discrimen inter Conditionem & Causam Moralem strictiùs & Theologicè sumptam.

S. V.

Explicatur discrimen inter Causam Moralem, & Conditionem.

623. A Tralimus in hujus rei declarationem exemplum nummi plumbei. Nunc superaddemus aliud, quod proponit Card. de Lugo. Dominus mandat servo, ut quoties audierit cantantem gallum, det elemosynam. In hoc casu cantus galli est conditio, imperium Domini est causā moralis. Quæritur in quo consistat ratio Causæ moralis, ejusque differentia à mera conditione, quæ quidem videri posset esse quæstio de nomine, sed reverà fundatur in reali discrimine, quod admodum servit ad ostendendum, nihil derogari excellentiæ Sacramentorum, si illis denegetur ratio Causæ physica, & tribuatur ratio Causæ moralis.

624. DICO itaque. Ex illis rebus, quæ obiectivè movent aliquam causam, ad aliquid physicè efficiendum, datur discrimen in modo movendi, propter quod unum vocatur Causā, alterum verò Conditio. Illud vocatur Causā Moralis strictiùs loquendo, quod operantem movet ratione alicujus dignitatis & excellentiæ, in quam fertur, & à qua quodammodo excitatur affectus causæ illius quæ movetur ad physicè operandum. Illud verò est mera conditio, quod non movet ratione hujusmodi dignitatis & excellentiæ in se repectæ, sed ut conjunctum cum alio talem dignitatem habente, & exigente non movere, nisi quando illud alterum sibi conjunctum habet. Quando ergo in aliquo casu utrumque intervenit (quod tamen non semper contin-

git) nempe Causā moralis & conditio, tunc licet neutrum sine altero moveret, hoc tamen interest discrimen, quòd id quod est causā moralis, ideo moveat ut conjunctum cum altero, quia petit non movere nisi ut sic conjunctum, non ex defectu virtutis, sed quia suā non interest movere, nisi quando est alteri conjunctum, sicut non interest ignis calefacere, nisi sit approximatus. E contra alterum quod est conditio, ideo præcisè non potest movere sine altero quod causam dicimus, quia Causā petit non movere, nisi habeat conjunctam talem conditionem, adeoque suam vim movendi mutat à Causā.

625. Hinc redditur ratio, cur Nummus plumbeus sit mera conditio, quando movet ad dandam pecuniam, Voluntas autem Principis sit Causā moralis, & idem est de voluntate Domini, comparata cum cantu galli. Nam in voluntate illa residet Dignitas & Excellentia, excitans & impellens servum: quia verò Voluntas Domini talis est, ut nolit à servo attendi, nisi ponatur cantus galli, aut exhibeatur nummus plumbeus, hinc est, quòd sine cantu galli, aut exhibitione nummi plumbei non moveat. Quodsi Princeps aliud signum assumpsisset, eodem modo illud moveret, quod signum esset, virtutem movendi inesse voluntati Domini, non verò cantui aut nummo.

Declaratur vulgaribus exemplis. Præcipiens, Rogans, Consulens, sunt causæ morales: in ipso enim præcepto, consilio, precibus, residet virtus excitandi voluntatem alterius ad operandum, seclusis alijs: quodsi verò præcipiens ipsemet restringat suum præceptum ad certos casus & circumstantias (idem est de consulente & rogante) tunc illæ circumstantiæ sunt meræ conditiones, juxta regulam traditam.

626. Nunc ad rem nostram veniendo, & applicando Regulam Sacramentis, apparebit, Sacramenta novæ legis, rectissimè dici Causas Morales. Continent enim in se excellentiam moventem Deum ad producendam Gratiā, utpote actiones Christi, à Christo institutæ, & à Ministris Christi exercendæ, nomine & auctoritate ipsius Christi, & quidem in hunc finem, ut Gratiā obtineatur; adeoque dignificantur ab ipsa Institutione Christi, meritisque à Christo applicatis: unde à SS. PP. dicuntur esse plena sanguine Christi: ac denique sunt quidam cultus Dei, quatenus sunt petitiones Christi, quibus petit à Patre Cælesti dari gratiam, ac proinde per Sacramenta colitur Deus ut auctor Gratiæ. Nihil ergo potest desiderari ad rationem Causæ moralis in stricta significatione.

627. Hanc declarationem discriminis inter causam moralem & conditionem reipræ, etsi alijs verbis, invenio traditam in Hispania à celebratissimo Theologo, Benedicto de Robles, professore Cardinalis de Lugo & Arriagæ, qui suum Magistrum secuti sunt. Eandem tradit Esparza his verbis. [Res physica & actiones exteriores, includentes intrinsecè actum liberum voluntatis,

voluntatis, quoad vim inductivam & causlativam alicujus effectus, dicuntur absolute causae morales talis effectus. Sacramenta autem includunt essentialiter ac intrinsece talem actum, atque ab eo pendent formaliter quoad esse completum Sacramenti, & vim illativam Gratiae.]

§. VI.

*Utrum Circumcisio fuerit Causa Gratiae, vel
Conditio, vel Neutrum.*

628. S. Olet hae quaestio hic agitari occasione eorum quae dicta sunt, quamvis alioquin ad Scripturam Interpretes pertineret. Serviet autem ejus resolutio ad meliorem intelligentiam eorum quae dicta sunt, & ad nostrorum Sacramentorum commendationem.

Difficultas autem movetur ex varijs Scripturae textibus, quibus circumcisio modò extolli, modò deprimi videtur; & quia vix apparet modus explicandi, quomodo parvuli in Circumcisione fuerint justificati, si Circumcisio nihil ex opere operato contulit.

Doctores tantum duas sententias oppositas communiter referunt: cum tamen in quatuor distribuenda videantur.

629. Prima & valde communis sententia est, per Circumcisionem, saltem tanquam per conditionem, fuisse parvulis collatam Gratiam ex opere operato, & sic illis circumcisionem fuisse medium necessarium ad salutem.

630. Secunda sententia simpliciter negat hujusmodi conducentiam & necessitatem. Ita post multos alios Vasquez 1. 2. d. 184. c. 3. n. 18. & c. 4. n. 36. & licet hoc loco videatur Circumcisionem solum excludere à ratione Causae, quia in fine cap. quarti dicit, se in quaest. 70. S. Thomae tractaturum, an saltem fuerint conditio necessaria, fundamenta tamen Vasquezij etiam contra Conditionem procedunt, & deinde in 3. p. d. 163. n. 18. expressè iterum asserit, Circumcisionem non fuisse parvulis necessariam, nec remedium ad salutem, & praeceptum Circumcisionis eatenus solum parentes obligasse, ut infantes populo Dei aggregarent. & paulò post n. 19. sic loquitur. [Quod verò spectabat ad salutem spiritualem infantium, praesto illis esse poterat fides parentum, quae ante Christi adventum semper pro parvulis remedium fuit.] Quae verba cum sint clarissima, mirum est, P. Dicastillo d. 2. n. 316. dixisse, nullum Theologum opinari, pueris Hebraeis non fuisse necessariam Circumcisionem. Eandem cum Vasquez sententiam etiam tenet Bellarminus: citatur etiam pro eadem à Card. de Lugo Aegidius Conink a. 6. verùm hic n. 146. expressè docet, fuisse saltem conditionem respectu parvulorum.

631. Tertia sententia volens declinare difficultates utriusque extremae jam restat sententiae, procedit mediâ viâ. Docet enim, Circum-

cisionem non justificasse quidem, si formaliter sumatur, hoc est, si consideretur prout fuit promissum & primò instituta, quia ut sic erat tantummodo signum fœderis inter Deum & familiam Abraham, cui promittebatur ingens multiplicatio populi electi, nec quidquam pertinebat ad conferendam salutem.

De Circumcisione ergo sic accepta videtur sententia intelligendos esse textus S. Pauli & S. Patrum, quos pro se adducit secunda sententia. Quia verò respectu parvulorum masculorum hoc in Circumcisionem commutatum Sacramentum Legis naturae, quod ante institutum Circumcisionem adhibebatur contra peccatum originale, hoc Circumcisio materialiter spectata, hoc est, sacramentum legis naturae, habebat vim tantum proximam ad delendum peccatum originale ex opere operato; & hoc modo vult intelligendus textus quibus videtur prima sententia. Hanc sententiam tenet Card. de Lugo, & prius eam proposuit Vasquez loco cit. c. 4. n. 42. & vix apparet in quo differat ab hac sententia Suarez disp. 1. sect. 2. §. 1. utraque istarum, nisi quòd Lugo eam acutius explicaverit. Lugonem sequitur P. Dicastillo: differunt tamen hi duo, quòd Lugo vult illam commutationem Sacramenti Legis Naturae in Circumcisionem, non fuisse à Deo factam aliquo precepto, sed ex libera deputatione ipsius populi, quatenus voluit unâ eademque actione duobus praeceptis satisfacere. E contra, Suarez & Dicastillo volunt illam commutationem factam esse à Deo Gen. 17. & ideo extra casum necessitatis nulli masculo infanti profuturum fuisse Sacramentum legis naturae prout prius profuerat.

632. Quartam sententiam tenuit olim etiam profundè doctus & solidus, Petrus de Avila, ut refert ejus discipulus P. Castillo à n. 30. utraque re ipsa amplexi sunt & illustrarunt Pallavicinus & Elparza. Hi itaque docent, justificationem parvulorum fuisse afixam à Deo extra casum necessitatis illi actui meritorio, quem exercebat Minister voluntate executivâ, profectionis fidei in Christum, quae hic & nunc fiebat per Circumcisionem, quae voluntas ex suo modo reddendi erat irrettractabilis, quatenus non mere de futuro, sed hic & nunc, & pro hoc instanti impetruit Circumcisionem, & per eam voluit suam fidem in Christum applicare infanti. Quod dictum est de Circumcisione, idem dicendum de illo remedio incognito, per quod famellis, & etiam multis in casu necessitatis applicabatur fides in Christum.

633. In hac ergo sententia Circumcisio secundum se praeclare spectata, fuit inutilis ad justificationem, & quoad hoc punctum convenit hac sententia cum secunda. Fuit tamen vix denominative sumpta, quatenus denominabatur meritoria ab actu illo interno protestativo, semel solus, Eleemosynâ redimi peccata, & acquiri vitam aeternam, licet totum meritum consistat in solo

solo actu interno. Ratio autem hæc est, quia actus internus accipitur in communi sermone per modum vnus cum actu externo, quem secum trahit, & ideo actus externus denominatur ab actu interno bonus, & meritorius illius rei, quam meretur & impetrat actus internus. Differt ergo hæc sententia à secunda solum in hoc, quod Iustificationem parvulorum tribuat actui fidei & protestationi internæ, quæ secum trahit Circumcisionem, quod secunda sententia non satis explicavit, quamvis fortassis subintellegerit.

634. DICO, Hanc quartam sententiam videri veram. Probatur 1. Quia est conformior S. Scripturæ & PP. quatenus Circumcisioni negat conducentiam ex opere operato; & præterea saluat illos loquendi modos, qui videntur patrocinari Circumcisioni. Posterior pars probabitur solutione objectionum, quæ fieri solent ab auctoribus primæ sententiæ. Nunc autem probatur prior pars ex Ep. ad Rom. 3. & 4. 1. ad Cor. 7. ad Galat. 4. ad Coloss. 2. ad Hebr. 7. 9. & 10. quibus locis, vt Apostolus Circumcisionem dissuaderet quibusdam Judæis ad Christum conuersis, sed Circumcisionem retinere volentibus, docet, Circumcisionem aliisque ritus antiquæ legis, fuisse meras figuras eorum, quæ iam existunt, neque per illos fuisse iustificatos Hebræos, sed per fidem; sic Abraham non per Circumcisionem, sed per fidem præcedentem fuisse iustificatum: *Credidit Deo, & reputatum est illi ad Iustitiam*. Deinde etiam appellavit illa infirma & egena elementa. Ex quibus textibus collegerunt Concilia, quod Sacramenta antiquæ legis non fuerint Causa Gratiæ.

635. Confirmatur 1. Cum S. Paulus ad Rom. 2. docuisset, Iustificationem tam Judæi quam Gentilis esse ex fide; postmodum c. 3. obicit sibi ipsi & replicat hoc modo. *Quid ergo amplius Judæo est, aut quæ utilitas Circumcisionis?* quasi diceret. Si Circumcisio secundum se spectata, non fuit remedium contra Originale, nec conducent ad Iustificationem ex opere operato, sed Iustificatio contigit Judæo æquæ ac Gentili ex Fide, quid ergo prærogatiuæ habuit Judæus præ Gentili intuitu Circumcisionis? Ecce! in hac objectionem supponitur, Circumcisionem fuisse inutilem etiam in veteri Lege. Ad hanc replicam respondet S. Paulus longè aliter quam secundum aduersarios debebat: respondet, inquam, ad vtrumque membrum objectionis, hoc modo. Ad primum quidem de eminentia seu prærogatiua Judæi supra Gentilem, his verbis. *Multum per omnem modum: primum quidem (id est potissimum) quia credita sunt illis eloquia Dei.* id est, reuelationes & promissiones à Deo factæ, quasi diceret: Deus Judæis longè copiosius & familiarius communicavit & impertivit spirituales illustrationes & supernaturales veritates. Ad 2. verò partem objectionis, de utilitate Circumcisionis in specie, respondet cap. 4. his verbis. *Et signum accepit Abraham Circumcisionis signaculum Iustitiæ fidei quæ*

est in præputio, vt sit Pater omnium credentium. Quasi diceret. Utilitas Circumcisionis hæc erat, quod Judæis esset signum acceptæ Iustitiæ per protestationem Fidei factam in Circumcisione, & promissionum quæ factæ fuerant Abrahamo Gen. 17. *Circumcidetis carnem præputij vestri, vt sit in signum fœderis inter me & vos.*

636. Confirmatur 2. ex Epist. ad Hebr. 7. 18. 19. vbi S. Paulus expressè loquitur de inutilitate legis antiquæ, pro tempore præcedente legem novam. *Reprobatio*, inquit, *vite præcedentis mandati propter infirmitatem ejus & inutilitatem: nil enim ad perfectum adduxit lex.* quasi diceret, (inquit noster Cornelius à Lap.) vis scire causam abolitæ legis? causa est legis illius infirmitas & inutilitas, quia lex illa non poterat peccata expiare, hoc est: Iustificare. Lex enim tantum in rebus externis occupabatur, circa Iustitiam carnis, & munditiem exteriorem, quæ coram hominibus, non autem coram Deo nos puros & sanctos efficiebat, v. g. si quis mortuum aut immundum attigisset, iubeat eum lex lavari.

637. Respondent aliqui primò, Sacramenta antiquæ legis ideo contemni, quia non causabant Gratiam physicè, sed tantum moraliter. Hæc tamen responsio est manifestè insufficiens. Si enim fuissent causa moralis, non magis iustificasset fides quam Sacramenta, quia fides etiam tantum erat causa moralis, & quidem remota. Atqui hoc repugnat verbis S. Pauli, qui dicit, non Circumcisionem, sed fidem iustificasse. Deinde satis ineptè egisset S. Paulus in illis vilipendentis apud populum, propterea quod non influxissent physicè, sed tantum moraliter: sicut enim defacto simplices fideles non sunt solliciti de modo quo Sacramenta causant Gratiam, neque alliciuntur ad ea æstimanda propter influxum physicum, ita populus ille quibus scribebat S. Paulus, non curasset, physicè an moraliter causassent. Sic, inquit Pallavicinus, licet arbor sit causa physica pomi, & moneta sit causa tantum moralis ejusdem quando emitur, in æstimatione tamen humana non minoris sit moneta, quam arbor, & ideo invicem commutantur. Ratio est, quia Medium quæ Medium habet totum suum pretium à bonitate finis, & à facilitate illum causandi: ergo impertinens est modus causandi physicè.

638. Respondent alij 2. Sacramenta antiqua contemni, quia erant duntaxat conditio, & non causa, ne quidem moralis, quia non continebant aliquam dignitatem, ratione cuius possent movere ad causandam Gratiam, sicut continent Sacramenta novæ Legis, modo superius explicato, sed potius habebant se sicut nummus plumbeus.

Verum, contra vrgetur eodem modo. Quando enim conditio æquè infallibiliter infert effectum, atque inferret si esset causa physica, tunc non est contemptibilis illi, cui tale bonum affert; id quod apto exemplo declarari potest. Du-

D d d d

bium

quantum ostendebat peccatum, & gratiam adiutricem non conferebat. neque refert, inquit S. D. utrum eam directe vel indirecte conferrent. (id est materialiter vel formaliter) Deinde concludit hoc modo. [Ideo tertia opinio communis dicit, quod iustificabant quoad opus operans per modum meriti, non quoad opus operatum per modum Sacramenti.]

644. Quia vero S. D. viderat, obijci sibi posse, quod actus collatus Sacramentorum, sepe non esset formatus in conferentibus Sacramentum, sed informis, quia existebat in peccato mortali, ideo ponit questionem secundam, art. 1. & quaerit, utrum parvuli salvarentur in fide informi, vipote mortua, & ad primam objectionem respondet. [Dicendum, quod quamvis fides sit mortua quoad meritum de condigno, non tamen de congruo: vel quamvis sit mortua quoad subiectum proprium, non tamen quoad objectum.] per objectum autem intelligit Christum, qui in actu fidei intentionaliter vivebat, & movebat Deum ad decernendum illi actui premium, quod de congruo merebatur, ut indicat 3. p. q. 62. a. 6. in C.

Uterius, cum adverteret D. Thomas, sibi obijci posse, quod ex hac doctrina sequeretur, potuisse parvulos iustificari per solum actum internum, sine ullo actu externo Circumcisionis, ponit articulum 2. & respondet his verbis. [Circa hoc est duplex opinio, una dicentium, quod nunquam sufficiebat fides sine exteriori signo, in quo esset fidei professio &c. Sed quia non videtur consonare verbis Gregorii (dicentis, quod sola fides parvulis sufficiebat) ideo alij probabilius dicunt, quod cum ad remedium originalis nulla signa vel Sacramenta forent adhuc instituta, sufficiebat professio fidei directa ad salutem parvuli in solo motu interiori, sine ullo exteriori.] Deinde agens de Circumcisione q. 62. a. ult. ad 3. in fine ait: quod Circumcisio sicut & alia Sacramenta veteris legis, erant solum signum fidei iustificantis. & q. 70. a. 4. soli fidei tribuit salutem parvulorum. & in resp. ad 2. ait, quod sicut ante institutionem Circumcisionis sola fides Christi futuri iustificabat tam parvulos quam adultos, ita etiam Circumcisione data, sed ante non requirebatur aliquod signum protestativum huius fidei. Hæc S. Thom. Ex quibus verbis Vasquez alijque colligunt, Opinionem S. Thomæ fuisse, quod sufficere sola fides interna pro illis, qui non poterant circumcidi ob imminens periculum mortis. Neque contra hanc opinionem vrgent valde illa quæ obijcit Lugo.

645. Quia vero communior est opinio, quod solus actus internus non sufficere, ideo dici simpliciter potest, parvulos fuisse iustificatos per actum Internum, qui esset imperativus actus externi, quo fieret protestatio fidei, qui quidem actus fuit communiter Circumcisio, sed in casu necessitatis etiam alius quicumque sufficiebat: & hoc ipsum videtur agnovisse S. Thomas loco citato.

tato, ubi statim subiungit: [Probabile tamen est, quod parentes fideles pro parvulis natis, & maxime in periculo existentibus, aliquas preces Deo funderent, vel aliquam benedictionem illis adhiberent, quod erat quoddam signaculum fidei.]

§. VII.

Solvuntur Objectiones.

646. Obijcitur 1. Auctoritas Innocentij III. in cap. majores de baptismo; ubi videtur Circumcisioni tribuere vim conferendi Gratiæ. Nam illud Gen. 17. *Anima cuius præputij caro circumcisa non fuerit &c.* comparat cum illo Jo. 3. *Nisi quis renatus fuerit: unde subsumitur: atqui ex verbis posterioribus colligit Ecclesia, Baptismum habere vim conferendi Gratiæ: ergo Pontifex existimavit, etiam idipsum de Circumcisione ex prioribus esse colligendum.* Uterius. Pontifex declarat discrimen inter Circumcisionem & Baptismum, qui illi successit, his verbis. [Quoniam etsi originalis culpa remittebatur per Circumcisionis Mysterium, & damnationis periculum vitabatur, non tamen perveniebatur ad regnum Cælorum, quod vsque ad mortem Christi fuit omnibus obleratum, sed per Sacramentum Baptismi &c.] Ecce: quoad vim delendi peccatum, nullum agnoscit discrimen, sed solum quod Circumcisi morientes, non statim ingressi sint Cælum, sicut modò Baptizati. Ad hoc optime respondet P. Esparza, ex ipso Capituli initio constare, quæ mens fuerit Pontificis, & quis scopus, nimirum damnare hæreticos, docentes, nullum peccatum remitti posse, nisi per actum Charitatis, elicium ab illo cui peccatum remittitur, ac proinde inutiliter baptizari infantes. Ad hunc autem scopum sufficiebat definire, per baptismum remitti peccatum, idemque prælitum fuisse in Circumcisione: Vtrum autem ex opere operato, an ex opere operantis Ministri, cum sit questio scholastica, nec voluit nec debuit quidquam definire, sicut nec voluit definire, utrum tunc in deletionem peccati Originalis etiam fuerit infusa Gratia, quod tunc temporis erat controversum.

647. Obijcitur 2. S. Augustinus, qui pluribus in locis videtur Circumcisioni tribuisse vim delendi peccatum originale, & fuisse necessariam necessitate Medij respectu parvulorum. Fundavit autem se S. Augustinus in verbis Genesis 17. & lectione Septuaginta Interpretum, quæ sic habet: *Masculus cuius præputij caro circumcisa non fuerit oclava die, delebitur anima illius de populo suo.* cur enim deleberetur infans de populo morte seu necē corporali? ergo est intelligendum de morte spiritali, ob originale peccatum, non deletum ex defectu Medij Necessarij. R. 1. In editione nostra vulgata non habentur illa duo vocabula: *oclava die.* Ex quibus colligebat S. Augustinus, illam comminationem parvulis esse factam. Quin ipse Augustinus 16. de Civit. c. 17. fatetur, posse illum

illum locum aliter exponi, & defacto in editione facta jussu Sixti V. aliter legitur. Vnde teste Vasquez & Bellarmino, Interpretes communiter illum locum intelligunt de adultis, quibus Deus, nisi circumcidantur, minatur poenam, non quidem aeternam sed temporalem, sive mortis, sive separationis à populo Judaico, quam debebat pati ob neglectam circumcissionem. Verum quidquid sit de hac lite Scripturistica;

§. 2. Transeat illum locum Genes. esse intelligendum de parvulis, & esse legendum ut volebat S. Augustinus, dico S. Augustinum esse interpretandum, sicut paulò ante Innocentium III. interpretati sumus, scopum illius fuisse, probare utilitatem Baptismi parvulorum, sicut & Circumcisionis, contra hæreticos, requirentes actum fidei in suscipiente. In hoc sensu S. Augustinus lib. 4. de baptismo contra Donatistas c. 24. scripsit hæc verba. [Cur ergo ei præceptum est, ut omnem deinceps infantem masculum octavo die circumcideret, qui nondum poterat fortè credere, ut ei reputaretur ad Justiciam, nisi quia & ipsum per se ipsum Sacramentum plurimum valebat?] Dico, inquam, S. Augustinum nihil voluisse statuere circa nostram quæstionem scholasticam: hoc enim non erat necessarium ad ipsius intentum, sed solum voluisse asserere, non fuisse opus ad delendum peccatum originale, ut esset actus fidei in suscipiente Sacramentum, sed fuisse deletum in Circumcisione, sive hoc proveniret ex opere operato, sive ex opere operantis.

648. Solet ex eodem Augustino objici alius locus lib. 3. contra Julianum c. 18. ubi loquens de Infantibus damnandis nisi circumciderentur, sic ait. [Explica si potes, cur meritò tantà poenā plesteretur, nisi ab hoc tanto Sacramento liberaretur.] vbi illa particula *Tanto*, videri posset exprimere vim propriam Sacramenti. Verum S. Augustinus plus nolit asserere, quàm quòd Circumcisio fuerit Sacramentum præ cæteris æstimandum ex eo capite, quòd à Deo fuerit vnicè designatum pro objecto & effectu illius actus meritorij, quo volebat parvulos justificari extra casum necessitatis. Cæterum S. Augustinus pro nostra sententia apertè pronuntiat in Epistola ad Hieronymum, quæ est 97. vbi dicit, Circumcisionem & alia hujusmodi justificare neminem potuisse.

649. Objici posset 4. Ex nostra sententia sequi videtur, quòd si Minister Circumcisionis habuisset actum imperantem Circumcisionem, & quoad modum tendendi efficacissimum, sed ex defectu instrumenti aut virium non potuisset circumcissionem absolvere, adhuc puer fuisset justificatus, quia totum meritum fuisset positum. §. Multos cum S. Thoma sup. concedere sequelam, alios verò negare, & requirere in tali casu actum qui imperet aliud signum protestativum fidei, quæ res est incerta.

650. Objici posset 5. Ex nostra sententia sequi videtur, melioris conditionis fuisse parvu-

los Judæorum, quàm novæ legis, qui per fidem sine actuali Baptismo non justificantur. §. 1. Retorquendo argumentum, nam in sententia contraria in casu necessitatis, & respectu fœderum etiam extra casum necessitatis, facillimè remedium poterat adhiberi in veteri lege, etiam in nova lege requiritur determinate Baptismus. §. 2. Fidem internam supernaturalem valde victoriosam & captivantem intellectum in obsequium Dei, non esse per se, & ex se facillimè quàm sit collatio baptismi, præsertim si accipiatur fides vna cum actu imperante Circumcisionem. Quòd autem per accidentem aliter contingere possit, est divinæ Providentiæ relinquendum, ad quam pertinuisset permittere mortem in utero matris, ut sæpè contingit, & non conqueri potest.

CONTROVERSIA IV.

Quænam Sacramenta Characterem imprimant, & quid ille sit.

651. Character hoc loco aliud non est, quàm Signum quoddam spirituale, & eternum sua indelebile, animæ impressum à tribus Sacramentis, Baptismo, Confirmatione, & Ordine, & definitum est in Florentino Dec. Vn. & in Trident. sess. 7. can. 9. cujus perpetuam Traditionem in Ecclesia fuisse ostendunt Controversiæ.

Prima Quæstio est, quare tantum tria Sacramenta nominata imprimant Characterem. Vasquez n. 18. & post eum plures alij rationem dant, quia hæc Sacramenta non sunt reiterabilia sicut cætera: essent autem reiterabilia, nisi imprimerent Characterem.

652. Hanc rationem & illationem rejiciunt Lugo, Dicalillo, Arriaga. Irreiterabilia enim alicujus Cæremoniæ & ritus potest bene consistere & intelligi sine impressione Characteris, cujus rei plura sunt exempla. Prima Trinitas est irreiterabilis, nec tamen imprimit Characterem. Benedictio mulieris in primis nuptijs, non debet repeti cum transit ad secundam vira, nec tamen imprimit Characterem. Abbas fœnelo fulatus & Benedictus, etiam si secundo in Abbatem eligatur, non debet denuo Benedici, neque tamen Benedictio imprimit Characterem: ergo hæc Cæremoniæ sunt irreiterabiles præterea libera institutione hominum, ita posset dici tria illa Sacramenta esse irreiterabilia ex libera Christi institutione. Ita illi.

653. Ego tamen existimo, argumentum illationem factam à Theologis nostris contra hæreticos ad probandum Characterem, non esse facile rejiciendam. Fateor itaque, quòd excepto suo Irreiterabilitas alicujus Cæremoniæ bene possit intelligi sine impressione Characteris, quando altunde constat, quòd ex mera libera voluntate instituentis, repeti non debeat: atque non potest afferri vllus textus Scripturæ, qui